

A SZŐLŐBEN

(Ezelőtt: „Egy év a szőlőben“)

Havi folyóirat szőlősgazdák számára.

Megjelenik: minden hó 28-án.

Előfizetési díj: Egész évre 2 frt.

Szerkesztő és kiadótulajdonos:

CSOMOR KÁLMÁN.

Az ojtványok tartóssága.

Az új szőlőkultúra kezdetén egész élénk kérdést képezett az, hogy az amerikai alanyra készített ojtványok mily hosszú életűek lesznek.

Gyakorlat és tapasztalat hiányában legtöbbször az elméletből indulva ki annak adtak kifejezést, hogy *az amerikai alanyon eszközölt ojtványok tartósságában bizni lehet.*

Ezen nézet a szőlőszetben eddig divott s több helyütt alkalmazott ojtási művelten alapult.

Sok helyütt a rossz fajtákat ojtották be; avagy ha a szőlőtáblába más faj került, azt ojtással tették a többivel egyenlővé.

Voltak vidékek, ahol plane a zöldojtást is alkalmazták, különösen a nemes fajok elszaporítása szempontjából.

S ezen ojtások ellen panasz soha sem merült. Tartósságukat kétségbe senki sem vonta.

A multnak ezen tényei adtak alapot az elméletnek, erre állapították az ojtvány állandóságát.

Ámde a kezdet egész más meggyőződésre vezetett. Kezdetek az ojtványok 1—2—3 éves korukban visszaesni. Ezen körülmény csakhamar ösmertté lett, s miután hasonló eset mindenfelé történt: kezdetét vette az ojtványok állandóságába vetett bizalom lazulása.

Kifejezés adatott ennek egyesek s kifezés adatott a kormány szakközegei által; ami is azután némileg bénítólag hatott az ojtvány szőlők telepítésére, s a direkttermők iránt kezdett a bizalom fokozódni.

Az ojtott s dus terméssel megáldott tőkék azonban csakhamar ismét tért hódítottak, s amely mértékben emelkedett az ojtványok értéke, oly arányokban szállt alá a direkttermőké.

Szóval a bizonytalanság útján haladt az új szőlőszet. Nemcsak egyes ügybuzgó törekvő szőlészek, de magok a kormány szakközegei is ellent mondtak egymásnak.

És ezen éppen nincs mit csudálkozni s nem lehet itélkezni, mert egész új téren álltak, s nem egyik mondotta el nézetét azon komentárral, *hogy „ez az én nézetem, de hogy a jövő kinek ad igazad, azt manapság sejteni is alig lehet.“*

Őszinte szavak ezek. Csak azután az olvasó közönség is ekként fogná fel és ekként mérlegelné. De annak nagy része akkor ítél, midőn olvassa, anélkül, hogy figyelembe venné azt, miszerint az illető által az a kezdet hanyadik évében mondatott.

Most midőn legújabbán hirlapi közleményé lett azon körülmény, hogy Arad és Ér-mellék vidékein az ojtások szórványosan ugyan, de visszaesnek, sokan ismét a tartozkodás terére lépnek.

Bár később helyre lett ütve ez az ok nélkül életet nyert közlemény, — mely csak is az ojtvány szőlészeti iránti ösmeretlenség kifolyása — még is tömegesen fordulnak hozzánk ama kérdéssel: *mi a mi nézetünk, bizunk-e mi az ojtványok tartósságában?*

Sőt egyesek, egyes szakemberek által évekkal ezelőtt kiadott művet olvasva, midőn látják, hogy azok is az ojtványok ideiglenes, sőt rövid életét hangoztatják, azt is kérdezik, hogy például igaza van-e Molnár István volt vinczellérképezde igazgatónak a »Szőlőművelés borászati kézikönyvének« 218 lapján midőn ezeket mondja: »az ily amerikai nemesített ojtvány csak 5—7 évig diszlik s azután hanyatlik, elvész, például Franciaországban 10—11 éves ojtvány kevés van, míg a többi elpusztult?«

Az ilyen és hasonló hozzánk intézett kérdésekre s Arad vidékén jelentkezett szórványos ojtvány visszaesésre általában az ojtványok tartósságát illetőleg a mi nézetünk a következő:

Hogy az európaira ojtott európai ojtványok hosszú életűek voltak, *erre van százados bizonyíték*; hogy az amerikai alanyra ojtott európaiak meddig élhetnek együtt, erre eddig nálunk csak 10—11 éves tapasztalattal rendelkezünk.

Az ojtványok tartóssága azon fog megdűlni, hogy a kemény

rostú amerikai alany, miként fog a puhább rostú európai fajjal egyesülni. Ez a főkérdés a többi a kivitel dolga.

Annyit tudunk eddig, hogy a jól keresztül vitt s jól kezelt ojtvány 10—11 évig már él, s most is pompásan diszlik s rajta igen nagy termés van. Legkisebb jele sincs annak, hogy elhalna. Ép és egészséges.

Tehát ezzel már meg van döntve Molnár István úrnak azon idézett állítása, hogy az ojtvány 5—7 évig diszlik, de meg van döntve azon vonatkoztatás is, hogy az ojtványok közül 10—11 évet kevés él meg.

Teljesen igazat adok a különben jeles szakférfiúnak abban, hogy az ojtványok 5—7 éves korban vesznek el. Sőt előbb is sok felmondja a hozzá fűzött reményeket.

Az igazsághoz hűen be kell ösmernünk, hogy a mi szőlő-ojtványaink között is sok de sok felmondotta a dicsőséget.

Szomorú szívvel néztük, különösen a kezdet első második évében, hogy mily rohamosan vesztek el ojtványaink.

Sötétben jártunk, nem láttunk jól, nem tudtuk az okokat, melyek az ojtások elveszését előidézték . . .

Különösen a zöld ojtások és a kézben eszközlött fásajtások közül veszett el sok.

Ámde amint az évek multak, s a szőlészet láthatárán a világosság kezdett derengeni, amint fokozatosan világosodott és megösmerkedtünk az ojtványok készítése és kezelése titkaival: olyarányban kevesbedett az ojtványok elveszése s addig jutottunk, hogy ojtvány táblánkban ez évben alig veszett valami ojtvány.

Ha tehát a jól keresztül vitt, jól kezelt ojtványok eddig 10—11 évet meg éltek, s az alany és ojtógaly forradásánál semmi gyengülés vagy visszaesés nem mutatkozik; minden rövidebb életű ojtvány elhalásának okát magában a kivitelben és kezelésben kell keresni.

Más szóval, ha száz db ojtványból például 50—60 db 11 évig képes volt küzdeni és még ma is diszlik, ha az elhalt ojtványok hasonlóan lettek volna keresztül vive: hasonlóképen diszlenének máig is.

De hát az ojtvány rövid életének sok nagyon sok oka van.

Azoknak részletes elmondása és tárgyalása egy egész cikksorozatot vesz igénybe, melyet legközelebb fogunk megkezdeni. Most csak arra akarunk ezuttal válaszolni, hogy mi a mi néze-

tünk az ojtvány tartósságot illetőleg, s mi a mi nézetünk az idézett állami jeles szakférfiú idézett soraira.

Jósolni, jövendölgetni ezen a téren nem lehet. Itt a tények beszélnek.

A tény az, hogy ha a jól keresztül vitt, alkalmas alanyban eszközölt jól kezelt ojtvány 10—11 éven át vigan diszlett: ha nem is lesz évszázadra szóló életű, amit még manapság nem jósolhatunk, de a jelenlegi állapot összehasonlítva, a lefolyt idővel: még hosszú ideig diszleni fog.

Ami a Molnár István ur idézett nyilatkozatát illeti, az a kezdet nehézségeinek nyomása alatt, a Franciaországban látott s az általa kezelt budai vinczelléreképezde szállótelepén szerzett szomorú tapasztalatokon alapulhatott.

Mert, hogy a budai vinczelléreképezde szőlőtelepe nem nyújtott semmi reményt a szemlélőnek, ezt magam és mások is, akik okulni, tanulni, a telepítésre bátorságot meríteni oda mentek, szomoruan tapasztaltuk . . .

De hát a sikertelenséget nem az értelem hiány, de a rosszul megválasztott terület okozta. Meg vagyok győződve, ha Molnár István úr ösmert szakértelmét más alkalmas telepen érvényesíthette volna, még ma is állna a budai vinczelléreképezde, s talán nagyobb reményt fűzött volna az ojtványok életéhez. S lehet, hogy a Franciaországban látott és visszaesett 5—7 éves ojtványok hasonló helyiviszonyokra vezethetők vissza.

Ami a portvert Arad vidékén és Ér-mellékén észlelt ojtványok visszaesését illeti, azért nem kellett volna oda utazni, ily visszaesés többé-kevésbé mindenhol található, még a legügyesebb emberek telepén is különösen addig, míg az új szőlőkultúra a munkás nép vérébe nem megy, s a nagy költséggel eszközölt telep munkálását nagyobb lelkiismerettel nem teljesítik. Mert némely helyütt úgy szólván ütik-verik azt a nagy dédelgetést, gondos dajkálást igénylő ojtványokat.

De meg végtére azzal már most le kell számolnunk, hogy az ojtvány táblákban állandóan fognak előfordulni visszaesések. De hát ezzel megfogunk barátkozni, s velefogunk élni, mint a filloxera a szőlőtővel. Ami elvesz, újra ojtjuk s dolgozunk így addig, míg a kísérlet, a tudomány helyesebb utat meg nem jelöl.

Igy lesz ezzel mindenki. Tehát a bor előállítása mindenkinél, e tekintetben egyenlő kiadást vesz igénybe ; s végre az

árban az eredményben meg lesz a helyes arány annál is inkább, mert a filloxera mindenütt egyenlően rombol, s sehol másként mint ojtással nem lehet a kötött talajon a szőlőket felujítani.

Tehát öntudatos intézkedéssel, ügyességgel és szorgalommal csak előre! . . .

A direkttermő szőlők visszaesése.

Sok szőlész aggodalmasan nézi, hogy direkttermő szőlőtőjei ez év tavaszán visszaestek.

Tekintetbe véve, hogy a direkttermő szőlők ellenállósága viszonylagos, hogy azokat némelyek elítélik: *az idei visszaesésjoggal szül aggodalmat*

Hogy eme visszaesés okát ne kizárólagosan a rendszeres ellenállóság rovására írják fel, s hogy a kevésbé szakértő szőlész is fogalmat alkosson magának, s abból kiindulva úgy az idén mint jövőre, de általánosságban az új szőlőkulturánál érvényesítse: kívánok egyet-mást elmondani.

A filloxera a szőlőtőkének gyökerein él s ha ott nagyobb táplálékot nyer dúsabban tenyészik. E szerint ha a táplálékot nehezen tudja megszerezni: tenyészete silány; innét van az, hogy míg az egyik szőlőtőt teljesen tönkre teszi, addig a másiknál észlelhető kárt sem okoz.

Az európai szőlők gyökereinek héjai puhák dúsak, s így azokat könnyen rágja; rajta dúsán fejlődik s kártékonyságával a tőkét tönkre teszi. Ellenben Amerika vadonyaiban tenyésző vadszőlő fajok gyökerei kemény héjuak úgy, hogy azokon nehezen él; s így szaporodása csekély.

Amint most már egyes direkttermő fajok közelebb állanak az európai fajokhoz, oly arányban tűnik fel azok pusztítása is.

Ezen körülmény mellett még áll az is, hogy az európai szőlők gyökerei nemcsak kövőbbek, de egyszersmind ritkábbak, míg az amerikai fajok gyökerei sűrűek sőt hajszál gyökerei oly nagy számmal vannak, hogy mondhatni: a tőke körül a talajt teljesen behálózzák.

Ezen körülmény az ellenállóság tekintetében is nagy szerepet játszik.

A filloxera az európai fajok gyökerein nemcsak tanyát üt; de a gyökér héjai alá férkőzik, s előbb a héjat, később a gyökérzetet is tönkre teszi; s mivel az egészet ellepi: a tő életereje egyszerre támadtatik meg.

Nem így van az amerikaival. Ott a csekélyebb számú filloxera önfentartási ösztönétől hajtva, szintén megrágja a gyökeret, csak hogy itt, a többi nagy számban levő gyökérzet a gyökér segítségére siet, s az ejtett sebet előbb nedvfolyással látja el, melyből később dudorodás, úgynevezett gallus képződik s csakhamar gyökeret hajt.

Itt nem üthet állandó tanyát, nem férkőzhetik a héj alá, sőt az ejtett sebből eredt új gyökérzet a tő életetésére szolgál.

Ezért van azután az, hogy ha van is filloxera a gyökérzetben, azt megsemmisíteni nem képes. Az amerikai fajok mint mondám, ellenállóság tekintetében viszonylagosak úgy, amint azok többé-kevésbé az európai fajokhoz közelebb állanak. Gyökérzetök is akként változik.

A nevezetesebb s leginkább tenyészet alatt álló direkttermő fajok közül az európaihoz legközelebb áll az Othelló, azután következik a Herbemont s végre ezt a Jaquez követi.

Még a Cunninghamról lehetne szó, a többi figyelmet sem érdemel. Ezek ellenállóságuk viszonylagosságára a talaj nagy befolyással van. S így oly talajban, ahol jól találják magukat, jól táplálkozhatnak: a fentebb mondottak szerint nagyobb ellenállóságot fejtenek ki.

Például, ott hol a jaquez jól diszlik az othelló sőt a herbemont is vissza fog esni, mert míg az othelló és herbemont a nedves kötött talajban jól érzi magát, addig a jaquez a szárazabb talajban diszlik. Így van ez megfordítva is.

Első dolog tehát a direkttermőknek az alkalmas talaj megválasztása.

A második dolog az, hogy ezen direkttermők dús hálózatú gyökérrzettel bírnak, s így dús fejlődésükhöz sok táperőre van szükségük: azért a talaj táperjét hamar felhasználják.

Most már míg van mit felhasználni, addig a filloxera által megsértett gyökérrzet gyógyítására a többi gyökerek erőt fejtenek ki; ha azonban a talajban már nincs többé kellő táperő s így nem bírják a filloxera kártékonyságát ellensúlyozni: a küzdelemben a filloxera kerekedik felülre, s a gyökérrzet megsérül, végre megszűnik az ellenállási képesség.

Azért tehát a direkttermők ellenállásának fokozására második főkelek a talaj javítása és állandó jó karban tartása.

Ezen körülményekben található meg azon sokak által nem értett körülmény, hogy míg az egyik helyen a direkttermő othelló, herbemont, jaquez a filloxerának ellen áll és pompásan diszlik, a másik helyen csakhamar tönkre megy.

A felsorolt dolgok megmutatják tehát az utat a gazdának, melyen a direkttermő fajokat tovább, jó karban fentarthatják.

Van azonban reá eset, hogy a legügyesebb és legszorgalmasabb gazda számításán is keresztet *huz a természet, az időjárás*.

De hát van-e a gazdaságnak egyetlen ága, ahol az ember a természet és időjárás előtt fegyvereit lerakni nem kénytelen?

Ha ez nincs sehol, hát miért legyen az egyedül a szőlészet, azon szőlészettern, mely egészen új, melynek titkait csak még most a magunk kárán kutatjuk, keressük? . . .

Ilyen időjárás volt a múlt évi szárazság, melyben a direkttermők ez idei visszaesése is okát találja.

Tudvalevőleg a víz oldja föl a tápanyagokat annyira, hogy azt a gyökerek fölvenni képesek.

Például a száraz talajba hintett száraz műtrágya, eső illetőleg víz hozzájárulása nélkül nem ad táplálékot, de ha az vízzel feloldatik, az eredmény a növényzet dús- és barnaságában nyilvánul.

Nemcsak a trágyákban levő tápláló részek feloldásához, sőt a földben levő táperők feloldásához is elkerülhetlenül szükséges a víz.

A múlt évben az állandó szárazságban víz hiányában még a dús talajok sem adtak kellő táplálékot a tőkének, s így amily mértékben

gyengült a gyökérzet növelő képessége, oly mérvben fokozódott a filoxera kártékonysága.

Ebből származott az, hogy a jelen tavasz jobban megromcsolt gyökérzetet s nagyobb számú filloxerát talált.

Tehát a direkttermő szőlőtők ez idei visszaesése nem az általános ellenállóság tekintetében bírálendő el, de az elmondottak szerint, az nagy részben a múlt évi szárazságban keresendő.

Most már az a kérdés: mi fog történni a tavaszon visszaesett direkttermőkkel? S a második kérdés: szükséges-e azokon segíteni? s ha igen, lehet-e és miként lehet?

Az én nézetem az, hogy azon direkttermők, melyek már több év óta eléggé ellentálltak a filloxerának, s ha azok alkalmas, táperőben dús azaz javított talajban vannak: ki fogják heverni a múlt évi szárazság okozta visszaesést; csakhogy azokat e küzdelmükben elő kell segíteni.

A gazda tavasszal alig számított arra, hogy a fejlődés e tavaszon visszaesik, s így a metszést rendszeren eszközölte.

A rendes metszés eredménye lett a számos fakadás, hajtás. Ezt kell most a szőlőtő gyökerének erejéhez mérten megtisztítani.

Szóval tanácsos minden oly hajtást, mely termést nem hozott és jövőre felesleges, eltávolítani; ezzel a kisebb lombozat kevesebb táperőt kér a gyökérettől, s a gyökérzet erejének egy részét a gyökér képzésére fordíthatja. S így a fejlődés dúsabb, a tőke erősebb lesz.

Ott azonban, ahol a talaj nem eléggé tápláló, sovány, ott elodázhatlan kellék a trágyázás.

Trágyázni kell és pedig azonnal, hogy a gyökerek táperőt nyerjenek, az ellenséget leküzdhessék, hogy a tőke erősödjék.

Azokban a talajt az idő előhaladtával istálló trágyával javítani nem lehet. Nem mert az későn oldódik, nem mert alkalmatlan. Ha pedig az éretlen trágyát a nagyobb hatás elérhetése végett a tőkéhez raknánk: a nyári meleg napok és a trágya hősege együtt a gyökereket megégetné.

Egyedül a műtrágya az, melylyel ez idő szerint az ilyen direkttermő szőlőkön segíthetünk.

A műtrágyák közül legalkalmasabbnak ajánlom a szuperfoszfátot. Azért mert felettebb olcsóbb az úgy nevezett 11—12 frtos szőlőtrágyánál; s daczára hogy m. mázsája 5.75 o. frt, teljesen alkalmas. Egy 1200 □ öles táblára elégséges 3 m. m.

A trágyázást úgy kell eszközölni, hogy a tőke és a sorok között ültető vassal lyuk szurandó, s abba aránylagosan a műtrágya bele öntendő. Hogy pedig gyorsabban hasson, minden egyes lyukba, eső hiányában víz öntendő.

Ekként lehet az idén visszamaradt direkttermők fejlődését fokozni.

Ha egyszer helyre jó, ismét megerősödik s folytatja a küzdelmet a pusztító filloxerával.

A gazdának tehát résen kell lenni, s a küzdelemben szőlőtőjét talaj javítás és öntudatos műveléssel a filloxera ellen segíteni.

Egy nem remélt siker.

Évekkel ez előtt gondolni sem mertem volna arra, ahol ez év tavaszán rendkívüli sikert értem: különösen emeli a sikert azon körülmény, hogy az eljárás, melyet alkalmaztam, *a legegyszerűbb volt.*

Van egy területem az ugynevelt Sinai hegyen. Már mint a neve is mutatja, ezen hegy magas, alapja kőszirt, rajta több-kevesebb kőomladékból eredt könnyű humus földdel.

Fekvése egészen délnek esik, s e miatt a multban midőn még itt a legnemesebb rajnai rizling bor termett is, gyenge volt a vegetáció, azért mert a sekély földréteg, különösen a kanikulai melegekben annyira átmelegedett, mondhatni kiszikkadt, hogy mindig kevés, de kiváló finom és értékes bort adott.

Ahogy a filloxera kipusztította, évekig parlagon hevert, legfeljebb a legelő marha vette hasznát.

Az 1893 évben arra határoztam el magamat, hogy ott jaquez szőlőt telepítsek; azért egy kisebb darabot művelés alá vettem. s mintegy 1500 db jaquez vesszőt ősszel bele ültettem.

Miután a terület nagyobb volt, a felmaradt részt ripáriával ültettem be.

1894 év tavaszán azt láttam, hogy a jaquezból ugyancsak kevés eredt meg, ellenben a ripáriából kevés maradt el.

Eme siker arra a következtetésre vitt, hogy ott, ahol a ripária ily pompásan megeredt, ott az ojtványok is nagyobb eredmény százalékot adhatnak. Ez okból a kézben eszközlött ripária részére ojtvány oskolát szándékoztam készíteni.

Hogy azonban nagybani kísérlettel kárt ne valljak, 200 db sima ripáriába kézben eszközlött muskolat ojtást helyeztem és pedig egymástól 1 □ méter távolságra, azért, hogy ha esetleg valami megfogamzik, *ott maradhasson*; s azért raktam így, mert a kőszirten kevés föld volt, s a kevés földet a mondott távolságban összehuzattam, s abba dugdostattam be az ojtványt.

De előbb még az alanyokat kellett 2—3 szemre megrövidíteni, mert kevés lévén még így is a föld, az ojtvány nem lett volna betakarható.

A tavaszi nagy munkában nem volt idő vele foglalkozni, meg hogy hegyen is volt *nem igen volt kedvem oda menni.*

A napokban felmentem, persze az ugynevezett szállasfű a területet ellepte, mert még meg sem volt kapálva, a kupaczkok azonban feketék, fű nélkül voltak.

S mit látnak szemeim? A kupaczkokból elé törött muskolat hajtásokat. Midőn végig-végig figyelemmel átnéztem, a 200 db elrakott sima ojtványból *elmaradva keveset találtam.*

Ez oly fényes eredmény, melyet soha sehol semmi gondosság mellett eddig nemcsak el nem értem, de elérni sem reméltem.

Eme rendkívül eredmény birtokában kezdettem kutatni azon

okokat, melyek e fényes eredményt adták, végre a következőkben állapodtam meg:

A sziklás altalajon levő föld nem egyéb, mint a kőnek elomlása s így felette könnyű, s mivel veres és vastartalmú, a ripária tenyészésre kiválóan alkalmas.

Ezen föld trachyt quarcz tartalmú, melyben a gyökér felette gyorsan és biztosan képződik.

De elősegíti azon körülmény is, hogy a szikla altalaj: a nap melegétől gyorsan átmelegszik, s a bedugott szőlővesszőt gyorsan működésre kelti, s állandóan abban tartja. Mivel pedig a föld nem repedezik, a nemes nemrész szárad ki, s az alany gyökér hajtása mielőbb bekövetkezik, az a forradást sietteti.

Most ott áll egy sziklatetőn, körülvéve elhagyott, elfüvesedett pallag szőlőföldek között eme siker. Aki kíváncsi, megtekintheti.

Akiknek ilyen szőlőföldjük van, okuljanak az elért fényes eredményen, és tegyenek hasonlóan kísérletet.

Az orom a szőlőben.

A szőlők vidékenként felváltva oromra és laposan műveltetnek. Most az a kérdés, melyik művelési eljárás jobb?

Én az amerikai kulturánál határozottan az orom művelés mellett foglalom állást. A homoki szőlőnél is az első négy évben látom helyét a lapos művelésnek. Később ott is helyesebbnek tartom az orom művelést.

Érveim a következők:

Az orom-műveléssel a szőlőföldjét ősszel egyenletesen lehet tetszésszerinti mélységben fedni, s így az ilyen mondhatni földfordítás által a nyersföld a fagynak s később a nyitás után a napnak jobban van kitéve, és így a föld termé kenysége felette nagyban elősegítettik.

Tekintetbe véve, hogy az amerikai kulturánál csak a magas metszés foglalhat helyet; az ormos művelésnél a tőkét sokkal szabályosabban és magasabban lehet fedni.

Igaz ugyan, hogy a lapos művelésnél is lehet a tőkét mint a kukoriczát szokás, körül takarni, csak hogy ittezen művelet mellett midőn a föld a töke körül a hancsik előállítására felszedetik, száraz tél idejében: *a tőkéknek a földszinéhez közelebb eső gyökerei elfagyhatnak*, melynek káros hatását felsorolni teljesen felesleges.

A orom-művelés mellett télen át a fedés árkába a trágya egész rendszeren elrakható, a lapos művelésű földnél ezt eszközölni ily szabályosan még nagy költség mellett sem lehet.

Az-orom művelés mellett az évi munka sokkal szaporább s így a kiadást tetemesen csökkenti, a munka tisztább s jobban néz ki.

Az ormos-művelés mellett a szőlő ormaiban az első második év alatt hagymát, babot egész szabályosan lehet termelni.

És a mi a legfőbb dolog az, hogy az orom-művelés mellett a tőkét mélyebben lehet a földbe helyezni a nélkül, hogy az a gyökérgépződésre alkalmasabbá lenne.

Mert ha az orom-művelésre kezelt szőlőbe rakjuk az ojtványt, azt úgy tehetjük s úgy kell tennünk, hogy az ojtás helye két ujnyira a földbe essék. Míg a lapos művelés mellett ezt nem tehetjük, ott a föld színével kell lenni úgy, hogy az ojtás fele a földben legyen, különben ha két ujnyira mélyen tesszük az ojtványt a földbe: *akkor gyökeret ver.*

Ellenben az orom-művelés mellett, mivel a föld oromra feldolgozódik *a két ujnyi föld az ojtás mellől kihuzatik* s ekkor éppen úgy áll, mint a sima művelésnél földszint ültetett volna.

És végre egy fontos dolog, melyet a lapos és orom művelés között észlelek az, hogy az orom művelés mellett az ojtvány sokkal tartósabb. Ezt a következőkben fejtem meg:

Sok ojtvány tartósságára nagy befolyással van az orom.

Tudva levő az, hogy a tőkék magas nyakkal kevésbé diszlenek, mint ha a röviddel vannak, vagy pláne, ha maga a tőke is a földben van. Ez onnét származik, mert a tőke nyaka a szabad levegőn sokkal előbb megrepesztik, megcserepesedik; pláne a nap sütése sok éltető nedvet elvon a tőkétől; azért azután az ilyen elcserepesedett, elcserepesedett tőke nyakán az élő rész vékonyabbá lesz, míg ha az a földben van, vagy egyébként védve van, *kevesebb a cserepesedés, a cserkérgesedés s így vastagabb azon test rész, melyen át az éltető nedv működése, vezetése szerepel.*

A lapos művelés mellett a tőke nyaka védelem nélkül van a szélnek, a nap melegének kitéve. Ellenben a kihuzott orom között levő tőkék levelei lekötik a földnek kigőzölgését, mert két oldalról maguk az ormok is bocsájtanak ki földpárát, melyet a levél lekötven, a szél nem könnyen fújhatja el, s így a tőke nyaka némi gőzkörben van, mely a tőke nyakát eldurvásodás- és kiszikkadástól védi.

Ez a körülmény némelyek előtt jelentéktelennek látszik, de én nagy jelentőséget látok benne; mert a tőke a legmelegebb időben is naponként legalább 6—8 órán át némileg védve van az orom között megrekedt s a levélzet által leszorított földpárában.

Kísérletet tettem s azt tapasztaltam, hogy az orom között levő ojtvány jobban diszlik.

Legutóbb járt nálam egy szakember, aki Arad megyében egy nagyobb szőlészetet kezelt, egyik legjelesebb kezdeményező nagy birtokosnál.

Előadta, hogy igen is vidékükön az idősebb ojtványok kezdenek visszaesni.

Tárgyalván a vele a dolgot, figyelembe véve a helyi körülményeket s viszonyokat, s eltekintve azon körülménytől, hogy az

idősebb ojtványok visszaesésében azon körülménynek, hogy azok a kezdet első éveiben készültek, nagy része lehet azon körülménynek is, hogy ott a szőlőföldjét laposan művelik.

Közös megállapodásunk folytán az illető kísérletet fog tenni az orom-műveléssel, s az eredményről értesítését ígérte.

Én reményt fűzök a feltűnő különbözethez. Nem azt mondom én ezzel, hogy az orom-művelés mellett a tőkék nem eshetnek vissza, mert hát nálunk is elég szomoruan néznek ki az első években kirakott ojtványok, de ami jól rakatott ki, még máig is diszlik.

Ezen körülmény maga is megérdemli a kísérletet, siker esetén az orom-művelés általános elfogadását.

Azt mondtam, a homoki szőlőnél az első 4 évben nem ajánlom az orom művelést. Ezen állításom a következőkkel indokolom :

Aki homok szőlőt sikeresen akar ültetni, aki azt akarja, hogy szőlője csakhamar beálljon s ne kellessék évek hosszú során át foltozgatni : annak a beültetett szőlőjét ősszel rozs búzával be kell vetni.

A mely homoki ültetés nincsen ősszel búzával vagy egyéb védnövényzettel bevetve : azon az átok keze van, a tavaszi szél midőn a homok kvarczát kergeti, a kvarcz a fakadásokat újra meg újra leveri, s az ültetés a szó-szoros értelmében kinlódik nyomorog.

De azért is kell a homok ültetést ősszel védnövénynyel vetni, mivel a fedés csak ez esetben sikeres.

Az egyszerűen fedett homoki szőlőtőről ősszel elfujja a szél a futó homokot, s azután a tél pedig a fiatal tőke fejét elfagyasztja. Innét van az, hogy a homoki szőlő alig bír beállani, s hogy annyi fejezet elromlik.

Igen elromlik, de azért romlik el, mivel a télen át elfagyott.

Ha a föld ősszel ami legjobb, rozs-búzával idejében bevettetik, ősszel midőn a szőlőt fedni kell, kikel, meggyökeresedik, összekapaszkodik. Most már ha azt az összekapaszkodott földrészt nagy kapával gyökerestől mindenestől a fiatal tőkéhez tesszük ; teszünk hozzá két-három oldalról ily védelmet, s ha ezek közét a szél homokkal kitölti; s itt tovább bokrosodik, nincs oly szél, mely azt onnét eldobja, elvigye ; s így a tőke a kifagyástól védve van.

S így nemcsak azért kell a homoki ültetést az első 3—4 éven át védnövénynyel rozs-búzával vetni, hogy a tavaszi szél fuvások alkalmával a futó homokot megkötve, a fiatal hajtásokat a kvarcz veréstől, ugynezett leperkeléstől megmentse, de azért is, hogy a mondott fedés által a fiatal tőkétet a téli fagytól megóvja.

Tehát a homoki ültetéseket az első 3—4 éven át ősszel védnövényként legjobb rozs-búzával bevetni.

A vetést az ormos szőlőben nem lehet egyenletesen eszközölni : a magot nem lehet benne egyenletesen el gereblézni. Nem lehet kellően fedni.

Ha azonban a szőlő beállott, megerősödött, akkor azután a

vetés nélkül is egész pompásan meglehet élni; s ekkor lehet a szőlőt orom kezelés alá venni.

Az elmondottak alapján a szőlőmunkáknál én az orom művelésnek vagyok barátja.

Levelezés.

Tek. szerk. Úr!

Tolcsva mondhatni a hegyalján a legjobb bortermő kis mezőváros; kisebb-nagyobb szőlőhegyek, domboktól körül vett völgyben fekszik, kivéve délnek van sikszerű nyílása. Éjszaka szintén van a szőlőhegyek között egy keskeny nyílás, de ugy ezt, valamint kelet- és nyugatról is körörlveszik a tölgy, bükk stb. magas erdők, melyek a nap sugarak visszaverése által a szőlőérés, asszú képződést nem kis mértékben segítették elő. Fájdalom, hogy csak segítették, mert 1885-ben lett a phylloxera itt felfedezve és oly rohamosan terjedt, hogy 6 év alatt az egész határt teljesen tönkre tette. Ugy, hogy most a remek fekvésű dombok részben szántóföldül, de nagyobb részben parlagon hevernek. Utóbbi helyeken még most is kinlódnak egyes szőlőtők, melyek az átkozott féreg pusztítása után ismét életre keltek, de hajsza gyökerük már nincs. Mindennek daczára azért az élénkebb töveken még most is élösködik, vagyis magnak elég filloxéra maradt.

Szőlőhegyeink talaja a keleti részen többnyire vereses fekete nyirkos fővény, alul pedig 60—100 cmtre kőszirt, helyenkint pedig nyirkos agyag.

A déli és nyugati részeken pedig a kisebb emelkedésűek igen kötött nyirkok, ezeken termettek a legtüzesebb és zamatos szamorodni borok és aszuk. A magasabb hegyek pedig apró kavicsos köves az u. n. forgó kavicsból állanak. Ez utóbbi a Ripária rendkívül szereti, míg ellenben a kötött nyirokban lassan fejlődik.

Szerény nézetem szerint legalkalmasabb lenne a Ripáriának az említett keleti oldalon levő vereses-fekete nyirkos fővény, de ott senki sem ültet, a megkezdéssel egymásra utalnak. Ebben első nem akar lenni senki.

Különben az egész határban csupán 16 nagyobb birtoikos fogott hozzá kisebb-nagyobb területen.

A cs. és kir. udv. szőlőket én mint fővinczellér 1888-ba kezdettem, — midőn a phylloxera pusztítás folytán egyes foltok mutatkoztak — ültetni; de felsőbb rendelet folytán pár évig csak kicsinyben kísérletképen, jelenleg 8 k. hold van beültetve, melyből 4 hold már beojtva, termő állapotban,

Eleintén csak a Ripária Sauvage-t ültettük, de pár év óta a

Portálist, mert az előbbi rendkívül lassan fejlődött, utóbbi sokkal gyorsabban ; a Szolonis szinte jól diszlik.

A legnagyobb hátrány nálunk, hogy a fásajtással nem haladhatunk. Már pedig több éven megkísérlettem úgy a nyakajtást mindenféle módon, valamint a vesszőpárosítást is le porhajazva. De a legpontosabb és különböző időszakban végzett ojtás mellett a legcsekélyebb eredményt értem el, okát pedig abban találtam, mert talajunk oly rossz természetű, hogy 5—6 cmtr széles és 20—30 cmtr mélyen megrepedezik ; s ennél fogva habár az ojtás besírkézve könnyű földel lett is, de a repedések által egyrészt magától is kiszárad, másrészt pedig a kapálásnál úgy a kemény föld rengése, valamint az ojtványnak kikerülhetlen megmozgatása által eleintén szép fakadásnak indult ojtvány tönkre megy.

Kézbeni ojtás eliskolázásánál is csak a könnyebb talajú házi kertemben lehet elég jó sikerrel végezni, Richter-féle eljárással. Én az ojtó hüvelyét nem tartom czélszerűnek, mert keskeny, mondhatni éles felülete miatt a kés éle nemcsak hogy könnyen kimegy, de kissé gyakorlottabb munkás kéz is kicsorbitja. Hanem egy géplakatos helyben igen czélszerű váglap készítő csinált egy 5 cmt széles kovácsolt vas lapból, melyben 3—4 különböző méretű váglap lyukat fur, és vesz hozzá suszter gneip-szerű kést, melylyel gyaluszerűleg szép vágást készíthetni s a mi fő igen gyorsan, úgy, hogy nálam 1 metszlap vágó, 2 nyelvező, 2 kötő naponta 1800—2000 dbot beojtott május hóban ; természetes, hogy már ők osztályszerint ki válogatva kapták a vesszőt és ojtógalylyat ; utóbbit szemre elvagdálva-

Mi tehát leginkább a zöldajtást vagyunk kényszerülve nagyobb erővel végezi, melylyel elég jó eredményt érünk el. Csahogy ezzel várni kell míg a Ripáriáról elég erős hajtást kapunk, De meg szerény nézetem szerint ez a legköltségesebb módja az ojtványok előállításának, nem is számítva a folytonos tisztogatást, a zöldajtás megeredése után szél elleni lehajtogatást, kikötözgetést stb., hanem a ledöntést ; mert naponta 15 tövet elég egy embernek ledönteni, a mi 60 kr napszám mellett kerül á 4 krba. Igen, mert különösen tavasszal földünk oly szerelmes a kapához, hogy kézzel alig lehet róla majd minden vágás után letisztítani.

A zöld ojtást leginkább az u. n. Baranyai módon végezzük még pedig úgy mint tek. Szerkesztő Ur ajánlja, t. i. hogy az ék oly rövid legyen, hogy az alany bütyökben elférjen, vagyis feljebbre ne haladjon. A pályadijat nyert Czeiner ojtás nem felel meg a gyakorlatban, mert a túl hosszú, 3 cmtr ék igen korán mielőtt a forradás beállna: *kiszárad*. Én itt is csak olyan forma rövid éket használok, mint a Baranyainál.

Peronospora a mult évben nem lépett fel, még az idén sem ez ideig.

Tolcsván, 1895. június 20.

Holadnyák János.

Ne verjük fére a vészharangot.

Egyik törzs előfizetőnk a levele akkor érkezett hozzánk, midőn lapunk már nyomás alá készen állott. Mivel a levélben oly baj és nézet soroltatik fel, mely máshol is föllépett s melyről különböző nézetek vannak elterjedve, s mivel beküldött levélben az mondatik, hogy nézetünket többek nevében kívánnák tudni, a kész lapból egy cikket kihagyva adtunk tért ezen cikkünknek. S bár jelen számunk vezércikkében hasonló körülményre nézetet mondatunk mégis helyesnek láttuk itt is nézetet nyilvánítani.

Az mondatik, miszerint ők azt hiszik, hogy az idősebb ojtványok ez évben történt számos visszaesése azon körülményben találja megfejtését, hogy az idén a ripáriák sok helyütt silányul, csalányosan fakadtak, hogy levelein rozsdá szemü betegség jelentkezik, mely a szövetrészeket kilyugatja és így a levelek bordájai maradnak meg egy pár napig, mely később szintén tönkre megy.

Hogy így a hajtások alig éri el az 1 méter magasságot.

Más oldalról is lett hason értelmű kérdés téve, sőt rozsdá foltokkal telt levelek is küldettek be.

Egyesek ezen betegséget Mal-neron, mások Gomoza baczillarienek, sőt olyan is van aki ezt blak-rothnak nevezi.

De a levelek mindegyikében a desperaczió jelei észlelhetők. Ezt fokozza azon közlemény, hogy egyes hírlapok az idén az ojtványok visszaeséséről adtak hírt. Mindannak daczára, hogy ezek később megnyugtatta lettek, komentárolva, még mindig meg van sokaknál az aggodalom.

Ha valahol úgy az új szőlőkulturánál kívánatos a figyelem a körültekintés, az óvatosság; de az aggodalom egyenesen utját szegi a baladásnak,

Ezek előre boesájtása után eddigi tapasztalataink alapján kijelentjük, hogy az ojtványoknak olyaténi visszaesése, aminőről innen-onnan adnak hírt és nálunk is történik, nem lehet ragályos betegség. Nem lehet *Blak-roth*, nem lehet Mal-nerone, nem lehet Gomoza Baczillaire.

Ezek a betegségek fertőzők. Ahol egyszer tanyát ütötek, ott mint a tűz lassabban, gyorsabban ugyan, de körben pusztítanak. Nem kimélnek meg egyes tőkétet. Nem ugrik egy sorból a harmadik az ötödik s a többi sorokba. Ahol az ojtvány így helylyel-közzel hanyatlik, ott a baj az ojtványban annak kivitele vagy kezelésében keresendő.

De mérlegeljük azokat, melyeket a szakférfiak az elmondott betegségekről egymásnak ellentétesen állítanak.

Egyik azt mondja a Mal-nero, egy ez ugyanez a Gomoza baczillaireval.

A Francia szakférfiak egyike egész komolyan vésznek jelzi a Gomoza baczillrét a másik hasonló hirneves szakférfiu fumigative mondja, hogy Gomoza baczillaire, betegség nem létezik.

Most már legyen okos a szegény szőlész.

Ugy látjuk a magunk kárán fogjuk megtanulni azt is, hogy létezik-e ezen betegség avagy nem?

Nem állítom, hogy olyan kereszt nevet érdemelt-e azon baj melyet saját szemmeimmel láttam, s saját kezeimmel gyógyítottam ki. De annyi tény, hogy a fejlődés nagyon desperátus volt.

1889. év tavaszán a város 8 holdas riparia telepén, mely ekkor már rendkívül buján kivolt fejlődve, járkálva két vissza maradt tőke kötötte le figyelmemet.

18—10 napon át mindennap elmentem megnézni, alig fejlődött és teljesen beteg volt.

Míg a többiek 4—5 méter magas hajtással dus lombozattal bírtak, ezek hajtása alig haladta meg 1 métert. A levelek sárgás színbe törtek, s a levél bordái között a szövetekben apró gombostü foku nagyságu rozsdafoltok képződtek. Ezek fejlődtek, míg végre összeérten kihultak kiégtek, s csak a bordák maradtak meg. A hajtások szakadozottak, foltozottak voltak.

Jelen voltak, melyek a *Gemoa baczillairera*, jelek voltak melyek a *Blak-rothra* következtettek.

Igy gondolkoztam pedig itt a nedvkeringésben is lehet hiba a leveleken pedig ragály van.

A hajtások szakadozott feketesedése az abnormis nedvkeringést jelezte; — az hogy előtörő levelek az sőt a közel eső levelek a betegséget átvették; a fertőzést láttam igazolva.

A gazda engedelmével május elején a két tőkét egészen gömbölyükre visszametszettem s földdel betakartam, a beteg gallyat levelet elvittem megégettem.

A tőkék csakhamar kihajtottak, hajtások üdék s úgy azok, mint a levelek üde színűek lettek.

A betegségnek nyoma sem lett, csakhogy persze a lombozat, az idő rövideg miatt kisebb és talán a vessző lett a többinél kissé éretlenebb.

De sem azon évben, sem azóta ott hasonló bajt nem láttam. A két tőke él vigan társai között.

Én az egész betegség fölött napi rendre tértem. Miután a mai hitetlen világban minden állításra tanu kell, a sok közül hivatkozom Endrész István urra, Gyöngyös városa szőlőfelügyelőjére.

Vele néztük, vele végeztük az operációt. Tehát az idén imitamott feltünű csálán növekedésü és rozsdapetyekkel ellátott levélzet felett sem kell kétségbeesni. Ott van az leginkább, ahol a gyakori esőzések vannak, s az idő hüs. Ha az idő felmelegszik, az új hajtások levelei normálok lesznek.

Ez nem lehet oka az ojtványok helyenkénti elpusztulásának s egyáltalában nem a fent nevezett fertőző betegségnek. Hanem ismételten hangsulyozzuk, hogy azok helyi bajok.

Akkor kell félni a fertőző betegségektől, ha az a kiindulási pontból körben halad, s minden tőt egyenlőn visszavett.

Addig pedig magunk rémitésére ne kongassuk a vészharangot.

Kérdés.

148. Kérdés. Kis és igazán kedves lapunk „A szőlőben» című lap ajánlatára én is ültessem 3 hold amerikai szőlőt; részint sima zöld ojtványt, részint sima ripariát jövőre beojtandót, részint othelót, s valamelyes jaquet — bizva a tartós sikerben; lehetőleg megadtam minden ajánlott munkát. A megeredési eredmény, a kedvező idő folytán eddig kedvezőnek mutatkozik. — de hogy Molnár Istvánnak a szőlőművelés és borászati kézikönyvét olvasom, a 218-ik lapon, »az ily amerikaiakra nemesített ojtvány csak 5—7 évig diszlik s azután hanyatlik, elvesz és hivatkozik e részben a Francziákra, a kiknél 10—11 éves csak kevés van míg a többi elpusztul kérдем:»

Mit tart e határozott állításra vonatkozólag tekintetességed? Ez a munka 1883-ik évben iratott az 1888-ban, adatott ki újra kibővitve. Azóta 12 és illetve 6—7 év mult el, mely idő alatt a közvetlen a tapasztalatok is beszélhetnek. Ha ez nem így áll, a mit hittem eddig is hiszek még most is, miért nem igazított ki és terjesztetik ezen igen fontos és felette tekintélyes szakembertől eredett állítás?

Egyben vagyok bátor egy talán mindennap felmerülő másik kérdést is tenni. — Mit tart Tekintetességed a filoxerás hazai szőlőknek, ugy a mult mit a jelen évben is tagadhatlan ellenállásáról, majdnem mondhatnám javulásáról? Mult évben szárazság volt, s mégis a még ki nem vágott szőlők szemmel láthatólag javultak s most az esős évszakban is hasonlólág! Van nálunk olyan szőlős gazda, s aki szőlőjének egy részét kivágta a filoxera pusztítás miatt, s ugyan oly másik részt meg-meghagyta, és a szőlő magához térése s türhető termésadása folytán az illető sajnálatát fejezi ki, hogy reményt alig nyújtó másik részt kipusztította!

Kérem szives értesítését arról is, hogy a csatolt két riparia levélnek mi a baja? Azt hiszem a zöld az peronospora, de csak hiszem és nem tudom. A másiknak egész tőkéje és illetve venyigéje is ilyen sárgás és pirosba átmenő. Mindkét levél végül elszárad. A sárga levelünél azonban csak egyes levelek az alsók ilyenek, ennek ma az ágai meghaladják 50—60 cmert. Az első két éves simáról van. A mellette levő Ohteló levele is kezd sárgulni. Ép ezért vagyok kíváncsi a baj okára.

Szives értesítését kérve és előre is köszönve vagyok

kiváló tisztelettel

G. B.

Térszúke miatt a válasz jövőre.

Nyomatott Kohn L. könyvnyomdájában Gyöngyösön.